

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De præscriptione aduersus ecclesiam, & siscum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

teret territorij conventum: & eum possessio tricennalis tolleret: sicut dicecimus. Etenim cum in prescriptionibus possessio, vel quasi necessaria sit ad acquisitionem: si tricennalis possessio non tantum locum alterius dicecels obtinuit, sed & in eo iurisdictionem, iuraque episcopalia exercuit: tollitur per prescriptionem possessio, & ius episcopale. Quod si praescribens iurisdictionem non exercuit, nec iura episcopalia: sed tantum locum simpliciter obtinuit: dubio procul communis Doctorum sensus obtineret: cui tamen non convenit Canonis litera quae praemittit, possessionem tricennalem alienam dicecels tollere: atque ita iurisdictionem, & iura episcopalia, cum hac propria sint, & conveniant dicecels: iuxta sacrorum Canonum Decreta. At si dixeris iuxta priorem literam, & eius communem interpretationem, esse maximum discrimen inter possessionem dicecels, & possessionem territorij: quasi prior possessio exercitum habeat iurium episcopale, & iurisdictionis: posterior vero non habeat, nec habuerit iurisdictionis usum hoc plane refragatur propriae dictionis significationi, secundum quam possessio territorij praemittit in dubio iurisdictionis usum. *d. l. p. illius*, quia in dubio iurisdictionis territorij eam habenti adhaeret. *Bart. in l. inter eas. ff. de acquir. rerum. dom. Anchar. in reg. Accessorium. colum. 32. Alex. consil. 35. col. 2. l. b. 4. & in l. i. ff. de iurisd. omni. iud. col. vlt.* quamvis secundum *Bart. ibi n. 15.* quandoque detur iurisdictionis sine territorio, & territorij sine iurisdictione: quod explicant *Dec. consil. 483. colum. 2. & consil. 528. colum. vltim. Bald. in l. d. a. opera. col. m. 10. in practica. mento sicut. C. qui a cens. non poss. Carol. Molin. in consuet. Parisiens. §. l. gl. 5. num. 44.*

Igitur sensus iuxta Conciliorum authenticorum lectionem hic est: quod si Episcopus alienae dicecels parte per triginta annos possederit: ea praescribit eo quidem modo quo possederit. Nam possessio, vel quasi, iurisdictionis exercitum habuit, & iurium Episcopale administrationem omnino acquirit, praescribens partem illam dicecels quo ad iurisdictionem, & Episcopalia iura exercenda in illis ecclesiis tam constructis, in quibus possessor praescribens ea exercuit. Non tamen praescribit etiam in ea parte, quam possedit, territorij conventum, id est, iurisdictionem non abstractam, & in habitu, quam nunquam exercuit, quae tamen competit ad ecclesias, edificandas, templaque construenda. Haec etenim adhuc post prescriptionem pertinebit ad Episcopum, cuius ante prescriptionem ea pars dicecels erat: liquidem ex *Bart. in d. l. i.* constat, iurisdictionem posse dare in genere, & in abstracto. Hic vero intellectus apertissime probatur in eodem Concilio Toletano c. 24 quo in loco post verba & dictionem *cap. sicut*, apponitur velut exemplum alter Canon à Gratiano relatus. *16. quast. 5. cap. possessio territorij*, non recte, ni fallor, distinctus, quod lector facillime iudicabit, si animadvertit apud Concilium ipsum Toletanum *cap. 34.* in hunc modum integre absque vlla divisione legi: Sicut tricennalis possessio dicecels alienam tollit: ita territorij conventum non admittit. ideoque novae basilicae quae condite fuerint ad eum proculdubio pertinebunt Episcopo, cuius conventus esse constiterit. Haec integre Toletanæ Synodi decretum: quod & in hunc modum retulit Burchardus Wormatiensis Episcopus *lib. 3. Decretorum, cap. 147.* centum ferme annis Gratiano antiquior. Hoc ipsum, quod de triennali prescriptione adnotavimus ex Gratiano, palam statuitur apud idem Toletanum concilium *cap. 32.* cuius mentio fit *19. quast. 3. cap. quicunque*. Quod ita vulgo legitur: *Quicumque Episcopus alterius Episcopi dicecels per triginta annos sine al. qua interpellatione possederit: quamvis secundum ius legis eius non videntur esse dicecels, admittenda tamen non est contra eum actio repositendi.* Ad cuius canonis interpretationem libenter quaesierim, cur dicecels non videatur esse illius, qui per triginta annos eam possederit? cum aliis Canonibus eiusdem Concilii definitum sit tricennalem prescriptionem tollere aliquam dicecels, deinde si illius, qui possedit per triginta annos, dicecels non est, cur per eundem Canonem apud ipsum possidentem manet, nec ab eo repositi potest per priorem dominum? Et praeterea, si vere tollitur per tricennalem possessionem dicecels aliena, quod satis expressim constat, cuius obsecro sit? certe ipsius, qui per triginta annos possedit, & praescripsit: non alterius. Qua ratione à praedicto Canone tollenda est dicitio, non: & loco, quamvis, legendum est, quia: & deinde expungitur debet dictio, tamen: ita quidem: quia secundum ius legis eius videtur esse dicecels, admittenda non est actio repositendi.

Quae quidem sic restituenda est ex Codice conciliorum apud Germanos nuper typis excusa, & ex vetustissimo Concilio Toletanorum libro manuscripto, quod ipse rector, quippe qui eum librum legerim Toletani apud civit. Francisci cenobium, titulo sancti Ioanis, à catholicis Hispaniarum regibus erectum. Quin & doctissimus vir Barth. à Miranda in Epitome conciliorum eundem Canonem in hunc modum legit: *Quicumque Episcopus alterius Episcopi dicecels per triginta annos sine aliqua interpellatione possederit: admittenda non est contra eum actio repositendi.* Burchardus vero *lib. 1. decretorum cap. 67.* ex concilio Auernensi c. 33. hunc Canonem ita adducit, ut plane non differat ab eo, quem ex emendatis Toletanæ Synodi Canonibus nos retulimus: nisi quod loco dictionis, quae, vultur dictione, quamvis. Quibus tandem fit, ut satis competenti Canonibus antiquis tricennalem prescriptionem sufficere tem fuisse prelati, & ecclesiis ad acquirendas res alterius ecclesiae, vel Episcopatus eandem sententiam probat text. in *cap. sanctorum de praescrip.* qui ad Canonem antiquorum dictiones referendus omnino est: dum tenet tricennalem prescriptionem sufficere, ut ecclesia rem alterius ecclesiae praescribat.

Verum hi canones antiquati sunt per Romanos Pontifices, qui quadragenariam prescriptionem necessariam esse censent aduersus ecclesias, earumque res sine prescriptione procedat à priuato, sive ab altera ecclesia. text. in *ignis in. de quarta. de praescrip. gloss. in d. c. sanctorum.* Et vbiq. iuris Canonici interpretes. text. in *cap. illud. & c. ad aures eod. tit. ant. quae ditionis. Cod. de sacrosanct. eccles. cui convenit Regia lex 26. tit. 29. part. 3.* latus ceteris tradit Francisc. Balb. de praescrip. 5. par. praecip. in princ. Et idem erit, si ecclesia velit praescribere rem aliquis monasterij: etenim non potest minori spacio quadragenaria annorum eam vsucapere, sicut notat *glos. Communitate recepta in d. c. de quarta. text. optimus in d. a. ubi. quae ditionis. vide quod Gratianus scribit in d. c. placuit. vers. in canon. 16. quast. 3.* sententiam ecclesiam aduersus monasterium posse praescribere spacio triginta annorum: monasterium vero contra ecclesiam vti non posse minori tempore quadragenaria annorum. procedit inspectis canonibus antiquis: nempe *116. quast. 3.* quo id statutum fuisse apparet: hodie vero ea constitutio sublata est secundum communem omnium interpretationem.

Imo & haec quadragenaria praescriptio necessario exigitur ad praescribenda legata pauperibus relicta & res ad eandem legata pertinentes, text. in *authen. de eccles. tit. §. pro temporibus. Panormitanus & Doctores in d. c. de quarta. Abb. & Bella in c. sanctorum. eod. tit. Bald. & Ia. l. col. m. 1. in authen. quae ditionis. de sacrosanct. eccles. quibus etiam suffragatur Balbus de praescrip. 5. par. pr. in princ. Ex quibus falsa videtur Antonii & Imol. sententia in c. nihil. de praescrip. omnibus. existimantium, nullam prescriptionem procedere contra pauperes in rebus eius legatis. horum ratio ea est, quod pauperes, cum sint incerti, agere non possunt: agere autem non valenti minime currit praescriptio. *l. i. C. de annali excepti.* haec autem ratio facillime tollitur: nam & si pauperes agere non possunt ad legata: potest tamen ea petere Episcopus, qui curam habet pauperum, sicut manifestum est. Et praeterea similia sunt, parique iure censentur legata relicta ecclesiis, & ea quoque pauperibus relicta. *l. vlt. C. de sacrosan. eccles.* ideoque legata pauperibus relicta praescribi poterunt eo modo, quo res legatae ecclesiis vsucipiuntur.*

Quod vero diximus, ecclesias res alterius ecclesiae non posse praescribere minori tempore quam quadragenaria annorum, eam difficultatem habet, quod priuilegium habens non vitur eo contra habentem idem priuilegium: quemadmodum notatur in *authen. de sanctissimis episcopis. §. haec praesenti. & in l. verum. §. vltim. cum l. sequen. ff. de minorib. agitur priuilegium quod canones concesserunt ecclesiis, ut possint excludere prescriptionem minore quadragenaria, obijci non debet aduersus ecclesiam praescribentem, quae simile priuilegium habet, sed & ista ratio cessat proliis, si diligenter, & vere regulam supra scriptam examinemus. Etenim vbi duo idem habentes priuilegium contendunt de aliqua re: sicut quidem, praesertur alteri qui priuilegium actu habet & praesertur in ea re, & specie de qua agitur, text. & ibi Bartolus in *l. vlt. ff. ex quib. causis maior. quo in loco Bartolus hoc adnotauit. Nam qui reipublice causa abfuerit, etiam aduersus eum, qui pariter Reipub. causa abfuerit, restituendus est, si aliquid damni patitur, &**

nobis. de praescript. cap. nemo. 16. q. 3. modo in praesumptione principale damnum & praedictum fiat Romana ecclesia: alioqui si principale damnum inferiori fiat, licet quodammodo ex hoc & Romana ecclesia praedictetur, praescriptio ordinaria sufficit: sicuti innuit ipse Romanus Pont. in dist. cap. ad audientiam. ibi, principaliter. quo in loco gloss. sentit, quod possit quis tempore ordinario praescribere ius vile rei aduersus obtinentem illud a Romana ecclesia, quae directum habet, cuique in ipso directo non praedictatur. Eandem opinionem sequuntur Card. Imo. Abb. & Felin. col. penult. in dist. cap. ad audientiam. Roma. consil. 169. col. pen. Balb. de praescript. 5. art. princ. col. 6. vers. secundo limitat. & esse communem opinionem fatetur Soci. consil. 266. lib. 2. col. 19. tamen si Hostiens. Ioa. And. & Ant. in d. c. ad audientiam. existiment adhuc in hac specie requiri centum annorum praescriptionem ipso domino directo ignorante: nam eo sciente, ipse Hostiens. sentit sufficere triginta annorum praescriptionem text. in c. 1. §. si quis per triginta si de feudo. fuer. contro. quod & Panorm. atque Imo. concedunt, Hostiens. distinctionem sequuti: in quo aduertendum est, quia si dominus directus receperit a feudatario seruitia, aliaque directi domini iura per triginta annos, nullam poterit allegare ignorantiam, & ideo quo ad vile dominium praescriptio triginta annorum sufficit, iuxta gloss. & Communem; quam etiam sequuntur Iaf. in l. 1. col. pen. C. de seruis fugit. idem Iaf. in l. vlt. C. de sacrosanct. eccles. col. 6. Ang. & Imo. in l. vsucapionem. ff. de vsucap. Abb. consil. 18. & consil. 62. lib. 2. col. vlt. & Aymon. Saul. in tract. de antiq. temp. 4. part. §. absolutus. nu. 27. & 28. Quod si contigerit vera ignorantia domini directi, non sufficit haec praescriptio: quia ipse valeat contradicere, & hunc praescribentem vtili dominio priuare: cum non cogatur dominus directus nouum feudatarium inuitus admittere: quemadmodum Hostiens. Ioan. And. Antonius, Abb. & Imol. in d. c. ad audientiam. & Socin. in d. consil. 266. significare & asserere videntur.

Eadem ratione res ecclesiae, quae exempta est, & immediate subiecta Romanae ecclesiae, possunt praescribi tempore ordinario: nec est necessaria centum annorum praescriptio, gloss. singularis in cap. volumus. 61. quaest. 4. Abb. num. 12. & Fel. col. pen. in d. c. ad audientiam. vbi Imola scribit, hanc opinionem Communem esse. idem tenent Panorm. in cap. cum dilecti. col. 1. de confirm. vtili vel inutili. Bart. in l. cum sponsus. §. in vestigalibus. ff. de public. Franc. Balb. in d. 5. part. princ. col. 6. vers. 2. limitat. qui latius expendit, & examinat regulam istam, qua definitum est, aduersus Ecclesiam Romanam necessariam esse centum annorum praescriptionem. Quod ius Imperator Iustinianus eidem tribuerat, Nouella constitutione decima: qua & idem concessum est alijs ecclesijs quibusdam. Eam vero legem idem Iustinianus simpliciter reuocauit constitutione 111. quae inter eiusdem Iustiniani edicta quintum locum obtinet: ita quidem, vt mihi minime videatur, ius quod Romanae Ecclesiae tribuerat abrogasse: cum eiusdem Romanae ecclesiae non meminerint. Quamobrem non temere exceptionem illam centenariae praescriptionis aduersus ecclesiam Romanam addiderit is, qui auct. quas adiones. Codicis vlt. adiecit. Etiam si Bald. in prolegomnis, id vitio vertat ac tribuat. Cui adde Iacob. Cuiac. & Graecum auctorem de praescript. post Suadam in dictione, praesens. Eundem Cuiacium. lib. 5. obser. c. 5.

Hac vero in parte opportune quaeritur, quod tempus sit necessarium ad praescribendas res principis saecularis. Cuius quaestionis examini praemittendum est. Res principis posse multifariam considerari. Aut enim sunt res fisco, & principis delatae, vel acquisitae: aut res ad principem in recognitionem supremae potestatis pertinentes: aut in signum dignitatis principalis eidem principi praeseruate: aut sunt eiusdem principis, vt principis propriae: sunt item alia, quae principis sunt, non tamen vt principis, sed vt priuati: nempe ipsius principis patrimonium: quod segregatum est, & distinctum ab his rebus, quae sunt propriae principatus & regni, vel imperij. His den que quinque modis distinctione praevia adnotatis, erit facilis huius controuersiae resolutio.

8 Res quidem fisco principis delatae, vel iam ex delatione acquisitae praescribuntur eo modo, quae ipse adnotauit in Epitome. 4. Decretalium, 2. part. cap. 6. §. 8. n. 16. quo in loco probatur, quo tempore praescribantur res delatae fisco ex crimine haereticis, vel ex commissi causa ob non solum vetricale. Item quo tempore res iam ex quacunque causa fisco acquiruntur

bona vel mala fide vsucapiantur. Etenim inibi probatur, res delatas fisco saeculari ex causa haereticis, vel ex causa commissi ob non solum vetricale, vsucapietiam mala fide laetae maiestatis humanae. l. 2. C. de vestig. & commiss. Bar. in l. 2. C. de apostat. gloss. in l. Manicheos. C. de hereticis. tamen in Hispaniarum regnis adhuc in praescribendis rebus fisco saeculari delatis ob crimen haereticis, seruanda sit constitutio canonica. 2. de praescript. in 6. quae latius explicuimus in d. §. 8. n. 16. Quod si res ex his causis fisco non fuerit delata, sed ex alijs vltra tamen denunciatione sufficit quadriennium. l. 1. C. de quaest. praescript. quemadmodum Bart. resoluit in d. l. omnibus. Imo in d. l. quamuis. Ang. in §. res fisci. Insti. de vsucap. Abb. in c. cum in col. penult. de praescript. & Loer. q. 264. nu. 20. & seq. explicat Dynus in hac nostra reg. possessor. num. 16. Balb. item de praescript. 2. part. part. principalis. quorum distinctio magis communis est. Ita vero bona, quae fisco ob quodcumque crimen fuere non tantum delata, sed & per sententiam tradita: non minus quadraginta annorum spacio & bona fide praescribuntur. l. omnes. C. de praescript. 30. vel 40. annor. Bart. Imol. & Ange. Aret. in locis paulo ante citatis.

Secunda rerum species tam legem & conditionem habet, vt in eis locus non sit vlli praescriptioni: siquidem ea, quae principi debentur in signum, & recognitionem supremae potestatis, & subiectionis praescribi non possunt: vnde tributa, & census, qui principibus solui debent, non possunt praescribi: nec vlla praescriptione ab eorum solutione quis excusari poterit. l. competit. iuxta Baldi adnotationem. C. de praescript. 30. vel 40. annor. notat Abb. in cap. cum nobis. & c. ad audientiam de praescript. Balb. in tract. de praescript. 2. part. q. 1. Regia l. vlt. §. 3. ord. nar. vnde potest & illa quaestio examinari, an subditi alicui principi possint praescribere immunitatem a soluendis non quidem tributis, & censibus, sed indictionibus, & superindictionibus: quae non soluuntur in recognitionem potestatis supremae, & subiectionis, sed pro expensis alicuius belli imminentes, aut pro alijs ipsius principis subleuandis necessitatibus: Sunt tamen in hac re adnotanda duo: primum hic non esse tractandum de praescribenda nobilitate, ex qua iure regio competit immunitas ab his oneribus soluendis, sicut & competunt alia priuilegia: sed tantum agendum esse, an possit quis etiam in ceteris plebeijs praescribere libertatem a solutione harum indictionum, & onerum. Secundo aduertendum est, quaestione istam examinatam fuisse per Aym. Savillia. consil. 111. qui censet, hanc libertatem praescribi posse aduersus ciuitates, & vniuersitates, quae habent ius haec onera indicendi: cuius sententia auctores sunt Panormitan. consil. 94. lib. 1. & consil. 26. col. 2. lib. 2. Paul. de Cast. consil. 313. lib. 1. Corne. consil. 43. col. 1. lib. 2. & consil. 20. col. 5. lib. 3. & consil. 131. eod. lib. col. penult. quibus in locis Corn. existimat, sufficere tempus quadraginta annorum, quo quidem tempore a praescribente non fuerint soluta onera publica ipsius ciuitatis, quae ab alijs soluta sint. idem tenuerunt Bal. consil. 112. col. vlt. ad l. 2. idem consil. 257. eod. lib. Curt. Iun. consil. 42. col. pen. & consil. 177. col. 4. ad fin. quos ipse Aymon sequitur in dist. consil. 111. n. 12. qui n. 21. & seq. contendit in praescriptione huius libertatis non esse necessarium probare, quod praescribens fuerit interpellatus ad horum munerum praestationem, & eam negauerit, ac deinde tempus legitimum ab hac negatione transierit: contra Alexand. in consil. 136. num. 19. lib. 2. vbi expressim contendit, ad praescriptionem huius libertatis, & immunitatis esse necessario praemittendam interpellationem, & eius contradictionem adduxit Alex. l. cum scimus. & ibi Bart. C. de agric. & censu. lib. 1. Bart. in l. in filiis. C. de curionibus. lib. 10. eandem opinionem Alex. sequuti sunt Curtius Iunior. consil. 60. col. penult. Ant. Ruben. consil. 21. col. 2. a quibus & ab Alex. rursus discedit idem Aymon Saul. in tract. de antiq. temp. 4. part. cap. circa praemissa. numer. 26. & 38. respondetque in d. consil. 111. numer. 21. ad l. cum scimus. de eorum inibi tantum requiri, ad praescribendam libertatem seruitutis ex non vsu, quod eueniret casus, quo potuit ea seruitus in vsum deduci, & non fuerit deducta. Antilienus ff. de seruitus. rustic. praediorum. l. si parum. §. si per fundum. ff. quemadmodum seruitur. amit. Imo. & Alexand. Imoleus in consil. 30. lib. 5. num. 12. scribit, satis esse ad praescribendam immunitatem istam a solutione onerum & indictionum, quod quadraginta anni transierint, quibus onera ista non

non sunt a præscribente soluta: cum tamen eodem tempo- re fuerint publice ciuibus indicta : quod quidem Alex. re- ponitum Iason sequitur in cons. 2. 10. l. 2. col. vlt. & cons. 25. lib. 3. col. 2. & consil. 101. l. 4. vnde apparet, aduersus ciuitates posse præscribi hæc immunitatem à solutione munerum, & indictionum per quadraginta annos.

Quid igitur dicendum de hac præscribenda immunitate aduersus Regem & Principem, pro quo adeit iuxta huius regni pragmaticas sanctiones in hisce muneribus & indictionibus ab omnibus in vniuersum soluendis præsumptio, eaque resistit volenti se ab his oneribus eximeret? Huius sane questionis dissolutio constat ex his, quæ statim dicentur. Nam Regia l. 6. tit. 29. part. 3. in specie respondet in his, & aliis, quæ iure reditus Regi præstantur, non esse admittendam præscriptionem.

Et his verò, quæ in hac secunda specie diximus, constat, non posse per subditum aduersus Principem præscribi summam illam, & supremam iurisdictionem, quæ in eo versatur, quod ab omnibus inferioribus iudicibus ad Principem appellatur. Hæc enim Principi competit in signum supremæ iurisdictionis, potestatis, & subiectionis recognitionem, secundum Bald. in authent. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. num. 14. Quæ de re extat apud nos pulchra Regia l. 6. tit. 13. l. 3. ord. quæ expressim vetat huius supremæ iurisdictionis præscriptionem: ita quidem, vt nullus Dux, Comes, aut Marchio possit præscriptione acquirere, ne ab eo ad Regem appelletur. Non me laret frequentiori Doctorum calculo probari posse, subditum alicuius principis secularis exemptionem præscribere, eo quidem sensu, vt nulli subiectus sit, neminemque, nec Imperatorem ipsum, eiusve potestatem recognoscant: quod ipse tradit in reg. peccatum. de regul. iur. in 6. part. 2. §. 8. num. 2. Et tamen id obinet: quia hic gerit libertatis & exemptionis negotium, nec se cuiusquam subditum esse proficitur. At si quis professus sit, ac denique non inficietur se alteri Principi subditum esse, hic nullo modo potest præscriptione aliqua acquirere, quod ad eum ad supremum Principem non appellatur: nec potest summam illam, quam vere agnoscit, iurisdictionem effugere: esset etenim hoc absurdum, quemadmodum docet Oldrad. cons. 1. 72. col. 1. & idem 244. col. 2. & consil. 154. col. 1.

Tertia species constituitur ex his, quæ non debentur Principi in signum supremæ potestatis, & subiectionis recognitionem: sed tamen Principi ratione Dignitatis præstantur & competunt ita, vt nullus ea præter principem expeditere possit, vt Tabellionum institutio, Vectigalium inductio, Illegitimum legitimatio, & his similia, quorum mentio fit in cap. super quibusdam. §. præterea de verb. signific. & per Doct. in l. 1. §. in cap. 1. quæ sunt regalia. lib. Feudorum. Hæc quidem acquiruntur per inferiorem à Principe præscriptione tanti temporis, cuius initium memoriam hominum excedat. text. in d. c. super quibusdam. §. præterea. ex quo id passim Doctores adnotant, præsertim Panormitan. in c. cum nobis. colum. 1. de præscript. Bart. in l. si publicanus §. vlt. ff. de public. Abb. in cap. cum contingat. colum. 5. de foro comper. Alexand. in l. more. ff. de acquirend. heredit. colum. 2. Aretin. consil. 30. dub. 3. Dec. consil. 341. colum. penult. & consil. 496. colum. 2. Iatissimè Balb. in tract. de præscript. 2. part. princip. q. 3. Ex quibus tandem constat, hæc Opinionem Communem esse: atque ita fatetur præter alios Iason in l. imperium. num. 29. ff. de iurisd. omni. iudic. vbi meri imperij, quod Principi tantum competit, mentionem agens, scribit, posse id acquiri per præscriptionem eius temporis, cuius initij memoria humana non est. Nec minoris temporis, præscriptio sufficit ad hæc acquirenda: cum in his præsumptio sit pro ipso Principe, & contra præscribentem vehemens quidem, & resistens horum iurium absque Principis mandato exercitationi: ideoque vel est necessaria præscriptio eius temporis, quod memoriam hominum excedat: vel quadraginta annorum cum titulo, iuxta decisionem text. in cap. 1. de præscript. in 6. cuius ipse mentionem feci, & intellectum examinasti lib. 1. variat. resolut. cap. 17. Sed dubitatur à plerisque, sitne ad hanc præscriptionem immemorabile necessaria ipsius Principis scientia, & patientia: qua de re oportet memoria repetere, quæ diximus in §. præcedenti. & præsertim in principio huius 2. part. num. 8. & sequentibus. Nam iuxta opinionem eorum, qui præscriptionem immemorabilem admittunt in iuribus corporalibus absque scientia & patientia, itidem dicendum erit in hac questione, quæ modo tractamus, nõ esse necessarium scientiam Principis, nec patientiam. At si eduerso contra-

riâ opinionem recipiamus, dubio procul erit necessaria Principis scientia & patientia. Sic sane, vt in d. nu. 8. ad fin. adnotauimus, in his erit necessaria præter tempus immemorabile scientia & patientia principis: idque præmittit Abb. in c. cum nobis. colum. 2. vers. circa hanc particulam. & col. penult. m. vers. quedam sunt iura. de præscript. quem sequitur Aymon. in tract. de antiquit. tempor. 4. part. c. absolutis. n. 18. Ex quo falsum esse videtur, quod adnotauit Bald. cons. 242. lib. 2. & tenit Alexand. consil. 24. l. b. 5. colum. 5. vers. bene facit. quibus in locis vterque tenet, in his, quæ Principis dignitati reueruata sunt, quæq; alius præter Principem agere nequit, sufficere præscriptionem quadraginta annorum, modo accesserit huic præscriptioni scientia & patientia Principis. Etenim hoc falsum est. Nam si scientia est necessaria ad acquirendam quasi possessionem, sine qua præscriptio non procedit, hæc omnino exigitur, siue sit tempus, cuius initium memoriam hominum excedat, siue minus. At si præscriptio contingat in his, in quibus contra præscribentem est vehemens & constituta iuris præsumptio, non sufficit nec quasi possessio, nec minus tempus, quod sit illud, quod hominum excedit memoriam: nisi titulus præscriptioni causam dederit: vt probatur in d. cap. 1. de præscript. in 6. Multo magis hæc in re non est admittenda Iasonis sententia in l. imper. um. ff. de iurisd. omni. iudic. n. 22. qui censet sufficere triginta annorum præscriptionem ad acquirendum merum imperium: vbi accesserit præsumptioni scientia patientiaque ipsius Principis. Merum enim imperium plura continet, iuxta communem Doctorum interpretationem, quæ Principis dignitati reueruatur: ideoque non erit sufficiens præscriptio triginta annorum ad eius acquisitionem. Præsertim tempus illud minime sufficiens erit, si præmittamus in his ferè rebus acquirendis dari quasi possessionem discontinuam, quæ requirit regulariter tempus, cuius memoria penes homines non sit. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & si. n. a. tamen si hæc ratio posset tolli ex his, quæ ipse tradidit in lib. 1. variat. resolut. c. 17. n. 10. & seq. cum ex inibi adnotatis appareat, pleraque ex his, quæ dignitati Principis cõpetunt, non habere causam discontinuam, sed potius cõtinuam: & præterea non omnino verum esse, quod in præscribendis seruitutibus habentibus causam vel possessionem discontinuam, sit necessarium tempus illud, cuius initium memoriam hominum excedit.

Quarta species ea comprehendit bona, quæ à Principe, vt in 4. Principis sunt. vt pote, quæ Regi coronæ cõpetunt, & eius propria sunt: & tamè possent esse iure cõmuni alicuius priuati: qualia sunt prata pascuorum, saltus ferarum, viuaria, prædia rustica & vrbana: quæ quidè non fuere Principis fisco propter aliquod crimen delata, nec tradita. horum bonorum & eorum quæ sub quinta specie traduntur, videtur meminisse Regia l. 1. tit. 17. part. 3. In his quidè rebus sub hac quarta specie contentis quidè censent, non esse admittendam præscriptionem minorè centenaria: huius opinionis authores sunt gl. in auhent. de non alienand. aut permutand. §. vt autem lex. n. verb. nec multum. Angel. & Bald. in l. 2. C. commun. de vsu cap. Bald. in l. 1. col. 2. C. de annali. excepti. idem Bald. l. sicut. de præscript. 30. annorum. colum. vltim. Alexand. consil. 24. l. b. 5. numer. 14. Felin. in cap. ad audientiam. num. 22. de præscript. Alexan. consil. 84. num. 2. lib. 1. Matth. Aflic. in constit. Neapolitan. lib. 3. rubr. 3. constitutione, Quadragesimale. num. 4. & 5. Ifernina in rub. de prohib. sed alienat. per Freder. §. præterea. num. 17.

Verum Nicol. Boër. q. 264. n. 25. expressim asseuerat, cõtrariam sententiam communem & veriorem esse, adiiciens, præscriptionem illam, cuius meminit l. vlt. C. de sacrosanct. eccles. ad quadragenariam omnino iure nouo redactam fuisse: idq; scribit communi omnium consensu receptam esse. In hoc tamen vltimo improbat Boërij sententiam Aymon Sauillan. in tract. de antiquit. tempor. 4. part. cap. absolutis. n. 37. Quamobrem in huius questionis examine aliquot discrimina nominatim, & distinctè adnotanda sunt,

Primum, quod lex vlt. C. de sacrosanct. eccles. statuens nullam præscriptionem centenariam minorem admittendam esse aduersus ciuitates, Ecclesias, hospitalia, causasque pias in his rebus, quæ vel testamento relictae, vel veditae: vel donate fuerint: tantum sit correctio quoad Ecclesias, monasteria, hospitalia, & similia: non tamen quoad ciuitates: quæ quidem sententia probatur in authent. quas actiones. per quam correctio inducitur, & tamen ea constitutio solum de Ecclesiis, non de ciuitatibus tractat: atque isthæc interpretatio communis: cui testantur Ias. in dict. authent. quas actiones. num. 2.

Aymon in d. num. 37. idem latius in princ. 4. part. num. 99. & seq. Quo fit, vt manifestus fuerit lapsus Boerij hac in re, dum contrariam sententiam existimat communem esse.

Secundo illud, ni fallor, certissimi iuris est, in illis casibus specialibus, quos Imperator in d. l. vlt. tradit, aduersus principem necessariam esse centenariam prescriptionem, nec minorem sufficere: quo in sensu accipienda est gl. in d. §. vi autem lex. cum his auctoribus, quorum paulo ante post eam meminimus: etenim si ciuitati in illis casibus ius hoc datum est, maiori aut saltem eadem ratione, idem principi datum esse censendum erit. Et prater Ang. & alios modo citatos, hanc sententiam tenuerunt Bar. in l. omnibus. ff. de diuers. & tempo. prescript. Alber. & Imol. in l. quamuis. ff. de vsucap. Abb. in c. cum nobis. colum. pen. de prescript. Ang. in §. res fisci. institut. de vsucap. Socin. in cons. 86. colum. vltim. vers. Quinto hac conclusio. lib. 1. Aym. in dict. 4. part. e. absolutis. numer. 40.

Tertio in his rebus & bonis, que fisco principis, vel ratione criminis, aut ob vectigal non solum, similiue causa deferuntur, opinor non esse necessariam centenariam prescriptionem: sed eam sufficere, quae in prima specie a nobis superius tradita fuit. Quod ex Bartol. in d. l. in omnibus. & his, quorum modo meminimus, palam deducitur. Qui denique in hoc tractatu de prescriptionibus expressim distinguunt casus in d. l. vlt. nominatos, ab his rebus, quae principis fisco ex lege deferuntur.

Quarto, ex praemissis deducitur, extra casus in d. l. vlt. ab Imperatore nominatos, principē eiusque fiscum minime gaudere centenaria prescriptione: sed tempus quadraginta annorum regulariter ad prescribendum aduersus principem sufficere, l. omnes. C. de prescript. 30. vel 40. annorum. nisi aliud lege Regia, aliave constitutione speciatim cautum fuerit. Quod colligitur ab his, que in hac vltima quatuor assertionibus distincta resolutione adnotabimus: & probat optime Aymon in d. cap. absolutis. n. 40. & sequentibus. quem legito ad interpretationem d. l. vltim. Sic extra casus in d. l. vlt. nominatos aduersus ciuitates quadragenaria prescriptio sufficit, & necessaria est, ex d. l. omnes. idque adnotarunt Alex. consil. 16. num. 24. lib. 5. Aretin. consil. 154. col. vlt. Balb. de prescript. 3. part. 5. part. principalis. q. 1. Regia l. 7. tit. 29. partit. 3. adde l. 4. & 5. tit. 28. ead. part. atque omnino legito Roderic. Zuarez allegat. 15. Quamuis glo. Angel. Bald. & alij in vniuersum responderint, aduersus principem saecularem non esse admittendam prescriptionem minorem centenaria: sicuti nec contra Romanam Ecclesiam quam opin. reprobant Henric. in cap. si diligenti. de prescript. & Guid. Pap. quest. 416. qui post Henric. colum. vlt. extra casus d. l. vltim. quae quadragenariam prescriptionem aduersus principem regulariter exigit.

16 Vltima species de his rebus agit, quae principis proprię sunt: non tamen ea principes habet iure principatus: sed vt priuatus: quippe qui ea habuerit, priusquam princeps esset: vel ea iure priuato acquisierit. Et certe in his rebus aduersus principem admittitur prescriptio ea, quae aduersus priuatum iure est admittenda, secundum Bald. in l. 2. in princ. C. communia. de vsucap. cuius opinionem pluribus comprobatur Aym. in d. 4. part. de antiquit. tempor. cap. absolutis. n. 33. & 34. presertim ex gl. in cap. possessiones. 16 q. 4. quae voluit, res patrimoniales clericorum praescribi eo tempore, quo res laicorum prescribuntur: cum non gaudeant priuilegio reru Ecclesiaru: cuius gl. opinionem frequentissimo interpretum suffragio probatam sequitur Rom. sing. 451. Salic. & Iaf. in d. auctent. quas actiones. ad fin. eiusque & nos meminimus lib. 1. vltim. resolut. ca. 4. n. 3. tamen si Guid. Pap. in d. q. 416. in his rebus prescribendis, quae princeps vt priuatus obtinet, necessariam esse asserueret quadraginta annorum prescriptionem, post Henric. in d. c. si diligenti. colum. vltim. ex d. l. omnes. Horum verò sententia omnino referenda est ad ea bona, quae per principem iure & titulo principatus possidentur: liceat ea non sit principibus propria iure supremę dignitatis: cum possent & a quolibet priuato possideri, & acquiri: sicuti superius distinximus penultima specie.

§. TERTIVS.

De iurisdictionis prescriptione.

SUMMARI.

- 1 Iurisdictione & mixtum imperium prescriptione possunt acquiri.
- 2 Consuetudo & prescriptio differunt.

- 3 Iurisdictione, merum & mixtum imperium in praesidium principis non acquiratur minori tempore, quam eo, cuius initium memoriam dominum excedit.
- 4 Regia constitutio vltima, tit. 13. lib. 3. ord. de prescriptione iurisdictionis emanauit.
- 5 Iurisdictione in praesidium inferioris a principe prescribitur tempore vltimo.
- 6 Late discutitur differentia inter prescriptionem immemorabilem, & centenariam.
- 7 Quo pacto probatur immemorabilis prescriptio.
- 8 Testes in probatione prescriptionis immemorabilis quales esse debeant. Et in intellectu Taurina constitutionis.
- 9 Quomodo probetur centenaria prescriptio.
- 10 An sit satis ad probationem centenariae, quod immemorabilis legitime probetur.

DE iurisdictione autem, an ea possit requiri prescriptione frequentissime controuertitur: actandem omnium consensu receptum est, merum, mixtum imperium iurisdictionem criminalem & civilem prescriptione acquiri posse. Hanc opinionem probauerunt Bart. in l. 1. §. denique. ff. de aquis quotiānā & assius. atque inibi Imol. & Rom. Bald. in l. 1. C. de emancipat. liber. Panorm. col. 4. & ibi omnes, in cap. cum contr. omn. iudic. vbi Iafon praeter ceteris num. 20. fatetur, hanc opinionem communem esse: idem asseuerat Balb. de prescript. 5. part. princ. 2. part. quest. 3. Nam in citandis huiusce partis authoribus minime immorabor: quippe qui videam ab aliis id negotium diligenter expeditum esse: & deinde, quia dubio procul certissimum esse opinor, hanc opinionem communem esse: cuius item meminit Ioan. Lup. in cap. per vestras. 2. nota. §. l. num. 27. ex antiquiorib. Oldr. consil. 254. lac. a Bello visu in quib. de senforib. ciuit. §. nullam.

Pro huius opinionis probatione adducitur text. in c. de resagabili. §. excessus. de offic. ordin. & in c. cum coningat. de foro compet. & in l. viros. C. de diuers. offic. lib. 1. ubi tamē de consuetudine mentio fit, nō de prescriptione. Etenim consuetudo iurisdictione dare potest. gl. in cap. quomo. de offic. ord. l. vlt. C. de emancipat. liber. glossa in cap. conquehus. 9. q. 3. glossa Bartol. & Doct. minime Iaf. n. 43. in l. moren. ff. de iurisdic. omn. iudic. idem Iaf. in l. 3. num. 34. ff. de acquirend. possess. text. & inibi latē Felin. in cap. audiri. de prescript. Balb. in tract. de prescript. 2. part. col. 7. Rochus Curt. in cap. vlt. de consuet. folio paruo 17. colum. 4. non ex hoc necessario deducitur, idem dicendum esse de prescriptione: cum multifaria consuetudo & prescriptio differant, quemadmodum tradidit gl. Panorm. & alij communiter, praeterim Rochus fol. 44. in d. cap. vlt. de consuetud. Francis. Balb. de prescript. 1. part. q. 10. Abb. & Doct. in cap. cum ecclesia. de caus. possess. & propria. omnium latissime Aymon. Saul. de antiquit. tempor. 4. part. in princ. Potissimum verò discrimen est, quod consuetudo ex communi & promiscuo vsu ius constituit, & acquirit omnibus eius regionis aut populi ciuibus, nec alicui specialiter prodest, nec nocet. vnde nec certus est aliquis, qui prescribat, nec contra quem prescribitur. At prescriptio certum vsum habet illius, qui prescribit, & eique vtilitatem & ius priuatum acquirit: deinde contra quemdam priuatum instituitur, & dirigitur ad eius priuatum incommodum: sicuti eleganter explicant. Abbas & Cardin. quest. 8. in d. d. cap. vltim. Corne. consil. 268. colum. 5. lib. 4. Aymon. in d. 4. part. de antiquit. tempor. 7. differentia. n. 21. Dec. consil. 134. col. fin. vnde si quis priuatus aduersus aliquam vniuersitatem quicquam vsu temporis quaeferit, haec erit vera prescriptio. Sic vbi vniuersitas e contrariū quid per vsum induxerit contra priuatum: eadem ratione prescriptio dicitur. Item si vniuersitas aduersus aliam vniuersitatem ius pascendi intra illius limites acquirere tentat: erit prescriptio propria. Quod si vsu promiscuo duarum vrbium vicinarum inductum fuerit, vt absque vlla distinctione vtriusque oppidi agri sint compascui, & communis pascua vicinis & oppidanis: haec verò consuetudo dicitur. Hinc ipse infero, probari omnino iurisdictionem acquiri posse prescriptione in locis paulo ante citatis. Nam etsi inibi fiat mentio consuetudinis: profecto illa consuetudo proprius & aptius prescriptio dicitur. Sed praeter haec communis sententia Doctorum in d. l. imperium. plane deducitur ex ea resolutione, quam tradidi proximo §. vltima eius parte. Etenim vtunque iurisdictione, merum & mixtum imperium ad principē pertineant, ea prescriptione acquiri posse, satis manifestum fecimus: omnia illa suprema recognitione, quae per subditum prescribi non potest. Igitur constitutissimum fit, iurisdictionem civilem & criminalem, merum ac mixtum imperium, sicut & alia, quae principibus propria sunt, & ad Principē pertinet, prescriptione acquiri posse.